

57 אופנים שחייבי תפואות ממשכנין אותן, וכן יש אופנים שחייבי
 58 עולות אין ממשכנין אותן, והיינו בהיפך מהכלל האמור במשנה.
 59 מבאר הגמרא את האופן הראשון: חייבי תפואות שמשכנין
 60 אותן, היינו בתפואת נזיר, שבסיום ימי נזירותו מביא הנזיר שלשה
 61 קרבנות, עולה, חטאת ושלמים, ואף שקודם הבאת הקרבן אין נזירותו
 62 מסתיימת, אין סומכים על כך שיביא את החטאת, דכיון דאמר מר
 63 במשנה (נזיר מה): שאם יזילח הנזיר את שערו על אחד משלשתן –
 64 אחרי הקרבת אחד משלשת הקרבנות הללו, יצא, ואף שלא הקריב
 65 את שלשת הקרבנות, ואם נזרק עליו אחד מן הדמים, הותר הנזיר
 66 לשנותו וזו ולתפואא למתים, לכן אם הביא רק את האשם או העולה
 67 ולא הביא את החטאת, יש לחשוש שמה פשע בה ולא מייתי –
 68 יפשע בחטאת ולא יביאנה, כיון שהוא כבר מותר בין ובטומאה, ולכן
 69 באופן זה ממשכנים אותו על הבאת החטאת.
 70 ממשכה הגמרא ומבאר: האופן שחייבי עולות אין ממשכנין
 71 אותן, היינו בעולות יולדת, שכל יולדת חייבת להביא חטאת ועולה,
 72 וכיון שהיא אסורה לאכול בקדשים עד שתביא את העולה, בודאי
 73 לא תפשע בה אלא תמדה להביאה, ואין צורך למשכנה על כך.
 74 מקשה הגמרא על הדין האחרון: הרי לפי האמת החטאת היא
 75 המתירה את היולדת בקדשים, ומאי ניהו – ומזהו טעמך שאתה אומר
 76 שעולת יולדת מעכבתה מלאכול בקדשים, הרי זהו משום דאפקדימיה
 77 קרא – שהקדימה התורה וכתבה את חיוב העולה של היולדת קודם
 78 לחיוב החטאת, שנאמר (ויקרא יב ו) 'תביא קבש בן שנתו לעלה וכן
 79 יזנה או תר להטאת', וכיון שאי אפשר להביא את החטאת קודם
 80 לעולה, נמצא שהבאת העולה מעכבת אותה מלאכול בקדשים,
 81 וקשה על כך, האמר רבא, למקראה הקדימה תתנוב – רק בסדר
 82 הפסוקים הקדימה התורה את העולה לחטאת, אבל לענין הבאת
 83 הקרבנות בפועל אין העולה קודמת, אלא החטאת, והיא המתירה
 84 אותה לאכול בקדשים.
 85 הגמרא מבאר באופן אחר את דברי רב פפא: אלא, מה שאמר רב
 86 פפא שיש חייבי עולות שאין ממשכנים אותם, היינו בעולות מצורע,
 87 שאין חוששים שיפשעו בהבאתם. דתניא, רבי ישמעאל בנו של רבי
 88 יהודה בן ברוקה אומר, בשם שתפואתו ואשמו עיבבתו מלהטהר,
 89 כך עולתו עיבבתו מלהטהר, וכיון שאינו נטהר עד שיביא קרבן
 90 עולה, אין לחשוש שיפשע בהבאתו, ואין צריכים למשכנו.
 91 שנינו במשנה: 'ואף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה, שנאמר
 92 'לרצונו', כופים אותו עד שיאמר רוצה אני'. מביאה הגמרא ברייתא
 93 בענין זה: תנו רבנן, נאמר בפסוק (ויקרא א א) 'יקריב אותו, מלמד
 94 שבופין אותו להביא את קרבנו. יכול הייתי לומר שיביאנו בעל
 95 כרחו, תלמוד לומר – לכך נאמר בסוף הפסוק 'לרצונו'. הא כיצד
 96 – איך יתכן שכופים אותו להביא את הקרבן, ומאיך הוא מביאו
 97 מרצונו, ללמד שבופין אותו עד שיאמר רוצה אני.
 98 הגמרא מביאה מימרא בענין זה: אמר שמואל, עולה, צריכה דעת
 99 בעלים, שיביאנה מרצונו, שנאמר (שם) 'לרצונו'. תממה להגמרא:
 100 מאי קא משמע לן – מה חידש שמואל בדין זה, הרי תנינא כן
 101 במשנתנו לגבי קרבן עולה, 'אף על פי שאין מתכפר לו עד
 102 שיתרצה, שנאמר לרצונו'.
 103 מתרצת הגמרא: לא צריכא – לא הוצרך שמואל להשמיענו דין זה,
 104 אלא באופן דפריש ליה חכריה – שפריש בחירו עבורו קרבן עולה,
 105 מהו דתימא – היינו סבורים לומר, דכי בעינן דעת – מה שחידשה
 106 המשנה שיש צורך ברצונו של המתכפר, דהו כשמביאים את הקרבן
 107 מדרייה – משלו, אבל מדחכריה – אך כשהקרבן בא משל חבירו,
 108 לא – אין צורך בדעתו ורצונו של המתכפר. קא משמע לן שמואל
 109 שגם בזה יש צורך שיודיע המפרש למתכפר על כך ויתרצה בדבר,
 110 והטעם לכך, כיון דוימנין דלא ניהא ליה הליכפר במידי דלא דידיה
 111 – לפעמים אין נח לו לאדם להתכפר בקרבן שאינו שלו, ואינו רוצה
 112 שחבירו יקריב עבורו קרבן, אלא רצונו להביאו מממונו.
 113 הגמרא מקשה מברייתא על דברי שמואל: מייתיבי, שנינו בברייתא,
 114 אדם האומר 'תפואתו ואשמו של פלוני עלי' – חיוב הבאת קרבן
 115 חטאת או אשם של אדם פלוני יהא מוטל עלי,

1 דין נוסף: אם הקדישו הדר בו מעלה שבר להקדיש, והבינה עתה
 2 הגמרא שהשובר שדר בו הוא שהקדישו, ועליו לשלם להקדש את
 3 דמי שכירותו.
 4 תמזה הגמרא: 'הקדישו הדר בו' – וכי יתכן שהשובר שדר בו
 5 הקדישו, היכי מצי מקדיש לה – כיצד יכול השובר להקדישו, והרי
 6 'איש כי יקדיש את ביתו קדש לה' אמר רחמנא (ויקרא כו יד),
 7 ודרשו חכמים, מה 'ביתו' ברשותו, אף כל עליו הקדש רק
 8 אם הוא ברשותו של המקדיש, ואילו בית זה אינו שייך לשובר אלא
 9 למשכיר. מתרצת הגמרא: תבי קאמר – כך היא כוונת הברייתא, אם
 10 הקדישו המשכיר, אזי השובר הדר בו מעלה שבר להקדיש.
 11 מקשה הגמרא: אם מדובר בברייתא שהקדישו המשכיר, היכי דיידי
 12 ביה – כיצד דר בה השובר, והרי במעילה קאי – הוא עובר באיסור
 13 מעילה, שהוא נהנה מבית השייך להקדש. ותו – ועוד קשה, מדוע
 14 אמרה הברייתא שמעלה שבר להקדיש, והרי כיון דמעל ביה, נפיק
 15 ליה שבר לחולין – כיון שמעל השובר בשימושו בבית, יוצא השבר
 16 לחולין, וכמו כל חפץ של הקדש, שלאחר שמשמש בו הדייט יוצא
 17 לחולין.
 18 מתרצת הגמרא: מדובר בברייתא באופן דאמר המשכיר, לכשיביא
 19 שברו, יקדיש, ונמצא שמותר לשובר להשתמש בבית, כיון שלא
 20 הקדיש המשכיר את גוף הבית, אמנם את השבר עצמו אינו נותן
 21 למשכיר, כיון שהקדישו, אלא נותנו להקדש. ועל זה הוקשה לגמרא,
 22 והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, וכיצד יכול המשכיר
 23 להקדיש את דמי שכירות הבית שעדיין לא באו לידו. ועל קושיא זו
 24 תירץ רב יהודה, אמר רב יהודה, אמר רב, הא מני – ברייתא זו
 25 כשיטת רבי מאיר היא, דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.
 26 אף ללשון זו מביאה הגמרא נוסח אחר בדרך הבאת תירוצו זה: איכא
 27 דאמרי – יש ששנו תירוצו זה כך, אמר ליה רב פפא לאביי, ואמרי
 28 לה – ויש אומרים שאמר כן רב מרי בר חמא לרב חסדא, כמאן
 29 סוברת ברייתא זו, הרי ודאי פרבי מאיר, דאמר אדם מקדיש דבר
 30 שלא בא לעולם. אמר ליה אביי, או רב חסדא, ואלא כמאן – וכי
 31 כאיזה תנא ניתן להעמיד את הברייתא, הלא ודאי רק כרבי מאיר,
 32 שאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.
 33 משנה
 34 המשנה מבררת עתה את דינו של אדם שהתחייב בערך עצמו או
 35 ערך אדם אחר, ואינו משלם. וכן את דין המחוייב קרבן, ואינו רוצה
 36 להביאו: חייבי ערכין – המתחייבים בערך אדם, ואינם משלמים את
 37 חיובם, ממשכנין אותן – נוטלים מהם הגוברים משכון על חיובם, עד
 38 שישלמו, כיון שהם עשויים לפשוע ולא לשלם. אבל חייבי תפואות
 39 ואשמות – בני אדם החייבים קרבן חטאת או אשם, ואינם מביאים
 40 אותם, אין ממשכנין אותן, לפי שקרבנות אלו באים לכפר על חטא,
 41 ובודאי לא ימנע האדם מלהביא את הקרבן ולהתכפר. חייבי עולות
 42 ושלמים – בני אדם שנדרו להביא עולה או שלמים, ואינם מביאים,
 43 ממשכנין אותן, שכיון שקרבנות אלו אינם באים לכפרה, עשויים בני
 44 אדם לפשוע ולא להביאם.
 45 המשנה מבאר כיצד ניתן להכריח אדם להביא קרבן: אף על פי
 46 שאין מתכפר לו עד שיתרצה בהבאת הקרבן, שנאמר (ויקרא א א)
 47 'קריב אתו לרצונו', ואם יכפוהו על כך לא התקיימה מצוות הבאת
 48 הקרבן, בופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ונמצא שהובא הקרבן
 49 לרצונו. מביאה המשנה דין דומה לכפיה זו: וכן אתה אומר בגיטין
 50 נשים, שאותם שאמרו חכמים שכופים אותם לגרש את נשותיהם, אין
 51 כופים אותם על מעשה הגירושין עצמו, שהרי גט שניתן באונס פסול,
 52 אלא בופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

גמרא

54 שנינו במשנה: חייבי חטאות ואשמות, אין ממשכנים אותם. חייבי
 55 עולות ושלמים ממשכנים אותם. הגמרא מביאה אופנים מסוימים
 56 שדינם שונה ממה שהתבאר במשנה: אמר רב פפא, פגעמים – יש

מביאה הגמרא מימרא בענין זה: **אמר רב ששית, האי מאן דמסר**
מודעא אנפא – אדם שגירש את אשתו, וקודם לכן מסר 'מודעא'
 שהוא נתן את הגט שלא מרצונו, אלא מחמת שכופים אותו לגרשה,
מודעיה מודעא – מועילה מסירת המודעא, והגט בטל.
 שואלת הגמרא: **פשיטא** שכן הוא הדין, שהרי כל גט שניתן שלא
 מרצון הבעל, הוא פסול. משיבה הגמרא: **לא צריכא**, אלא לאופן
 דלאחר מסירת המודעא **עשאיה** – כפו אותו, **ואירצי** – והתרצה
 לגרשה, **מהו דתימא פטולי פטוליה** – היית סבור לומר שנתנית הגט
 מוכיחה שהוא ביטל את המודעא, והגט כשר, **קא משמע לן**
 שמסירת הגט עצמה אינה נחשבת כביטול של המודעא.
 הגמרא מבארת שרב ששת למד דין זה ממשנתו. מדייקת הגמרא:
דאם בן, שמסירת הגט נחשבת כביטול המודעא, **ליתני** – היה
 למשנה לשנות שכופים אותו **עד שיתן**, והנתינה עצמה היתה
 נחשבת כביטול המודעא, **מאי** – מדוע נקטה המשנה לשון **עד**
שיאמר רוצה אני, הרי זו ראייה שאין הגט מועיל **עד דמכיל ליה**
למודעיה, ויאמר בפירוש שרצונו לגרשה.

הדרן עלך האומר משקלי

פרק ששי – שום היתומים

פרק זה עוסק בתחילתו באופן גביית חובות מנכסי יתומים ומנכסי
 הקדש, ובהמשך עוסקות המשניות באדם שחייב ממון להקדש ואין
 לו ממון לשלם, וצריך הגזבר לגבות זאת מנכסיו, כיצד עושים זאת.

משנה

שום היתומים – שומת קרקע של יתומים קטנים, נעשית במשך
שלושים יום, כלומר, אדם שהיה חייב ממון לאחרים, ומת והוריש
 קרקע לבניו, שהדין הוא שמוכרים את הקרקע שבידם ופורעים
 בדמיה את החוב, תחילה שמים בית דין את שווי הקרקע, ואחר כך
 מכרזים על מכירתה כדי שיהיו הרבה שירצו לקנותה ויעלו את
 מחירה, והכרזה זו נעשית במשך שלושים יום, כדי שישמעו בני אדם
 רבים על המכירה. **ושום התקדש** – גזבר שבא למכור קרקע של
 הקדש, מכרזו על מכירת הקרקע במשך **ששים יום**. ובין בשום
 היתומים ובין בשום ההקדש **מכרזון פעמיים בכל יום, בפקר ובקרב**.

גמרא

שנינו במשנה: 'ומכרזון בבקר ובערב'. מבררת הגמרא: **מאי שנא**
בפקר ובקרב – במה שונה הזמן של הבוקר והערב משאר הזמנים,
 שדווקא בהם מכרזים. מבארת הגמרא: **אמר רב יהודה אמר רב**,
 ההכרזה בערב היא **בשעת הוצאת פועלים** – כשהפועלים יוצאים
 מעבודתם וחוזרים לעיר. וההכרזה בבוקר היא **בשעת הכנסת**
פועלים לעבודתם. והטעם שעושים כן, **בשעת הוצאת פועלים**,
דאיכא דניחא למיזבן – שאם יש מי שרוצה לקנות את הקרקע, **אמר**
להו לפועלים – יאמר לפועליו העובדים בשדות ומבינים בטיב
 הקרקעות, **איזילו סיירו לה ניהלי** – לכו ותבדקו את השדה עוברי,
 האם כדאי לי לקנותה. והטעם שמכרזים גם **בשעת הכנסת פועלים**
 הוא **דינדבך דאמר להו** – כדי שיזכר שאמר להם לבדוקה, **ניזיל**
נישילניהו – ויילך וישאל את הפועלים מה טיבה. מסייעת הגמרא
 לדברי רב: **תניא נמי הכי** – שנינו כן גם בברייתא, **שום היתומים**
שלושים יום, ושום התקדש ששים יום, ומכרזון בפקר ובקרב,
בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים, וכדברי רב.
 מביאה הגמרא את המשך הברייתא: **אומר המכרז, שדה פלוני**,
בסימניה ובמצריה – שסימניה הם כך וכך וגבולותיה הם אלו ואלו,
כה היא פה – כך וכך תבואה גדילה בה, **וכה היא שומא** – ובסכום
 זה שמו אותה בית דין, **כל הרוצה ליקח את השדה, יבא ויקנה**. והיה
 המכרז אומר שקרקע זו נמכרת על מנת ליתן את מעות המקח
לאשה בבתובתה – תמורת דמי הכתובה שהיתומים חייבים לה, וכן
 אם היה זה לפרעון חוב, מכרזו שהיא נמכרת **לבעל חוב בחובו** –

אם אמר כן **לדעת המתכפר, יצא המתכפר ידי חובתו. שלא לדעת**
המתכפר, לא יצא. אך אם אמר **עולתו ושלמיו של פלוני עלי, בין**
אם אמר לדעת החייב בהם, ובין אם אמר כן שלא לדעת המחויב,
יצא, וזהו שלא כדברי שמואל שאמר שאף בקרבן עולה יש צורך
 בדעת רצון המחויב. מתרצת הגמרא: **אמר לך שמואל** ביישוב
 קושיא זו, **כי תניא ההיא** – מה ששינונו בברייתא שעולה אינה
 צריכה דעת בעלים, וזה **בשעת כפרה, דאירצי** – שהרי כבר התרצה
 לכך כשהודיעוהו **בשעת הפרשה. וכי קאמינא אנא** – ומה שאני
 אמרתי שצריך דעת בעלים, זהו **בשעת הפרשה**.

מביאה הגמרא אמורא החולק על שמואל: **ושמואל, האומר שעולה**
צריכה דעת בעלים בשעת הפרשה ולא בשעת כפרה, פליגי דעולא
 – חולק על עולא, **דאמר עולא, לא חילקו בענין ידיעת הבעלים בין**
הפאת לעולה, אלא שהפאת צריכה דעת בשעת הפרשה, ועולה
אין צריכה דעת בשעת הפרשה, אבל בשעת כפרה, אידי ואידי
 – זה וזה, עולה וחטאת, אם הקריבו לדעת, **יצא, שלא לדעת, לא**
יצא. וזהו שלא כדברי שמואל האומר שעולה צריכה דעת בעלים רק
 בהפרשה, ולא בשעת כפרה.

הגמרא מקשה מברייתא על שמואל ועולא: **מיתיבי, שנינו בברייתא,**
האומר הפאתו ואשמו או עולתו ושלמיו של פלוני יהיו מוטלים
עלי להביאם, אם אמר כן לדעת המחויב, יצא הלה ידי חובתו, אך
שלא לדעת, לא יצא. ומשמע שבקרבן עולה יש צורך בדעת בעלים
 בין בהפרשה ובין בכפרה, ושלא כשמואל שאינו מצריך דעת בכפרה,
 ושלא כעולא שאינו מצריך דעת בהפרשה. מתרצת הגמרא:
שמואל, מוקי לה – מעמיד את הברייתא רק **בשעת הפרשה, שבוה**
סובר שמואל שיש צורך בדעת. ועולא מוקי לה רק בשעת כפרה,
שבוה סובר עולא שיש צורך בדעת.

הגמרא מביאה את דברי רב פפא בענין סתירת הברייתא ומחלוקת
 שמואל ועולא: **אמר רב פפא, מתנייתא אהדי לא קשיין** –
 הברייתא אינן סותרות זו את זו, אף שבברייתא הראשונה שנינו לגבי
 עולה שבין לדעת ובין שלא לדעת, יצא, ואילו בברייתא השנייה
 שנינו ששלא לדעת, לא יצא, **כיון שיש חילוק ביניהן, דהא** –
 ברייתא אחת עוסקת **בשעת כפרה, והא** – הברייתא האחרת עוסקת
בשעת הפרשה, אמנם דבר זה, באיזה אופן עוסקת כל ברייתא, יהיה
תלוי במחלוקת עולא ושמואל, וכדלהלן. ואמוראי נמי לא קשיא –
 ועל האמוראים, עולא ושמואל, גם כן לא קשה משום ברייתא,
דשמואל, מוקי קמייתא – מעמיד את הברייתא הראשונה, שאין
 צריך דעת, **בשעת כפרה, ופתרייתא** – הברייתא האחרונה,
 שמצריכה דעת, **בשעת הפרשה. ועולא מוקי איפכא** – מעמיד את
 הברייתא בהיפך, שהברייתא הראשונה שאין צריך דעת עוסקת
 בהפרשה, והברייתא השנייה המצריכה דעת, עוסקת בשעת כפרה.

ממשיך רב פפא ואומר: אמנם את הברייתא יש ליישב באופן שלא
 תהיה ביניהן סתירה, אבל **אמוראי** – האמוראים, שמואל ועולא,
ודאי פליגי – בודאי חולקים זה על זה, שלשמואל יש צורך בדעת רק
 בהפרשה, ולעולא יש צורך בדעת רק בשעת כפרה.

תמדה הגמרא: **פשיטא** – פשוט שלא קשה על דברי האמוראים
 מהברייתא. מתרצת הגמרא: **מהו דתימא** – היית יכול לומר, **מאי**
בשעת הפרשה דקאמר שמואל שצריך דעת בעלים, אף בשעת
הפרשה, ולדבריו יש צורך בדעת בעלים גם בהפרשה וגם בכפרה,
ונמצא שאין עולא ושמואל חולקים לגבי שעת כפרה, אלא בזה כולם
מודים שיש צורך בדעתו. ומוסיפה הגמרא: ואף על גב שלפי זה
ימצא דהך קמייתא תיובתיה – שחזרה הברייתא הראשונה סותרת את
 דבריו, שהרי בה מבואר שאין צריך דעת, והיינו לכל הפחות את
 בהפרשה או בכפרה, אף על פי כן היינו יכולים לפרש כן את דעת
 שמואל. **קא משמע לן** רב פפא בכך שאמר 'אמוראי נמי לא קשיא',
 שאין זה הביאור בדברי שמואל, אלא אין הברייתא סותרת את דברי
 אחד האמוראים, והיינו כיון שלשמואל צריכים דעת רק בהפרשה,
 ולא בכפרה, ולא קשה עליו מהברייתא.

שנינו במשנה: **וכן בניטי נשים בופין וכו' אותו עד שיאמר רוצה**
 אני.

המשך ביאור למס' ערכין ליום שישי עמ' ב

8 לקנות קרקע הנמכרת לפרעון כתובת אשה, דְּשָׁקְלָהּ עַל יָד עַל יָד –
9 כיון שהיא נוטלת את המעות מהלוקח מעט מעט, לפי שאינה סוחרת
10 ואינה מתעסקת עם המעות, אלא צריכה אותם להוצאותיה, ואינה
11 צריכה את כל המעות בבת אחת. ועל ידי שיודיעו בעת ההכרזה
12 לשם מה נמכרת הקרקע, יוכלו הקונים לדעת האם נוח להם בקניה
13 זו, ויתרבו הקונים.

1 שיתן הלוקח את הדמים למלוה בפרעון חובו.
2 מבררת הגמרא: לְמָה לִי לְמִימָר – מדוע מכריזים שהמכירה היא עַל
3 מְנַת לִיתֵן לְאִשָּׁה כְּתוּבָתָהּ, וְלַכַּעַל חוֹב חוֹבוֹ. מבארת הגמרא:
4 דְּאִיכָּא דְּנִיחָא לִיהַּ כְּכַעַל חוֹב – כיון שיש מי שנוח לו לקנות קרקע
5 כדי לפרוע חוב, דְּמִיִּקְל כְּזוּזִי – משום שבעל חוב אינו מקפיד על טיב
6 המטבעות, ומוכן לקבל מטבעות שבורות וחסרות, שאין דרך
7 הסוחרים להקפיד בכך. וְאִיכָּא דְּנִיחָא לִיהַּ כְּאִשָּׁה – ויש מי שנוח לו